

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK SPECJALISTYCZNYCH

UNIwersytetu Śląskiego ZA ROK 2012

I. STRUKTURA ORGANIZACYJNA

W roku sprawozdawczym 2012 historycznym wydarzeniem było ukończenie budowy Centrum Informacji i Biblioteki Akademickiej, w którym swoją lokalizację znalazły biblioteka Uniwersytetu Śląskiego i Ekonomicznego. Ogromnym wyzwaniem logistycznym było przemieszczenie kilkuset tysięcy zbiorów BUŚ do nowego gmachu. W budynku przy ul. Bankowej 14 pozostały Biblioteka Brytyjska, Biblioteka Niemiecka oraz powołane do życia w październiku 2012 Centrum Kultury i Informacji Amerykańskiej American Corner. Te biblioteki znajdują się w strukturze organizacyjnej BUŚ (biblioteki głównej). W systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego poza BUŚ (biblioteką główną) aktualnie funkcjonuje 13 bibliotek specjalistycznych. Spośród nich 9 to biblioteki działające w ramach wydziałów (biblioteka w Cieszynie funkcjonuje jako Oddział BUŚ) oraz 4 należące do takich jednostek jak; Międzynarodowa Szkoła Nauk Politycznych, Szkoła Zarządzania, Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych oraz Ośrodek Dydaktyczny w Rybniku. Biblioteki Specjalistyczne administracyjnie podlegają kierownikom jednostek przy których funkcjonują, merytorycznie Dyrektorowi Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego.

II. PRACOWNICY

W roku 2012 w Bibliotekach Specjalistycznych UŚ zatrudnionych było **87 pracowników na 84 pełnych etatach** oraz **3 pracowników na 1/2 etatu**. Pracownicy tych bibliotek administracyjnie podlegają kierownikom jednostek przy których funkcjonują biblioteki.

III. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEK

Działalność poszczególnych Bibliotek Specjalistycznych w roku 2012 finansowana była z różnych źródeł, w tym: z dotacji MNiSW na badania statutowe, własne, z grantów, dotacji Rektora z opłat za zajęcia dydaktyczne, z opłat za studia niestacjonarne, z opłat za studia podyplomowe i kursy, dochodów własnych, z opłat konferencyjnych oraz dotacji obcych.

Sumaryczna kwota wydana na zakup materiałów bibliotecznych w **Bibliotekach Specjalistycznych w roku 2012 wyniosła 1 545 154,22 zł** (w roku 2011 - 1 348 775,55 zł). W wydatkowanej kwocie są zawarte koszty poniesione na zakup książek, prenumeratę czasopism zagranicznych i polskich, opłaty licencyjne za dostęp do czasopism elektronicznych i dziedzinowych baz danych, opłaty związane z konsorcjami.

W całym systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego na zakup materiałów bibliotecznych **w roku 2012 wydatkowano kwotę wielkości 2 406 719,66 zł** (w roku 2011 - 2 077 611,61 zł.)

Jednostki dydaktyczne, w których działają Biblioteki Specjalistyczne ponoszą poza tym koszty związane z opłatami pocztowymi, z oprawą książek i czasopism, zakupem sprzętu komputerowego, zakupem mebli, remontów, itp.

IV. GROMADZENIE ZBIORÓW

W Bibliotekach Specjalistycznych gromadzono zbiory drogą zakupu, prenumeraty, wymiany, darów oraz przyjmując zbiory w depozyt.

Księgozbiór Bibliotek Specjalistycznych w roku 2012 wzbogacił się o 20 718 woluminów książek (16 151 wol. + 4 567 wol. Biblioteka Teologiczna) (w roku 2011 przybyło 15 845 wol.).

Na dzień 31.XII.2012 w księgach inwentarzowych Bibliotek Specjalistycznych zarejestrowanych zostało 808 388 woluminów druków zwartych. W tej liczbie uwzględnione zostały zbiory Biblioteki Teologicznej (145 689 wol.), które są depozytem. (Dla porównania stan na dzień 31.XII.2011 - 794 673 woluminy).

Biblioteki Specjalistyczne gromadzą również skrypty. Aktualnie w inwentarzach skryptów zarejestrowanych jest 78 656 wol. (75 122 + 3 534 wol. BT).

W roku ubiegłym w inwentarzach skryptów było zarejestrowanych 85 620 woluminów.

Z roku na rok BUŚ oraz Biblioteki Specjalistyczne gromadzą coraz więcej tzw. zbiorów specjalnych. Do nich zaliczamy starodruki, rękopisy, dokumenty życia społecznego, zbiory kartograficzne, mikroformy, grafikę, normy, patenty, materiały audiowizualne, druki muzyczne, dźwiękowe, dokumenty elektroniczne, itp.

Na dzień 31.XII.2012 w inwentarzach Bibliotek Specjalistycznych były zarejestrowane 12 379 jednostki inwentarzowe zbiorów specjalnych.

Odrębną grupę zbiorów gromadzonych w bibliotekach stanowią wydawnictwa ciągłe.

W roku 2012 **do Bibliotek Specjalistycznych wpłynęło 1535 tytułów czasopism w wersji drukowanej**; w tym 312 to tytuły zagraniczne oraz 1223 tytuły krajowe. Z darów i drogą wymiany pozyskano 500 tytułów.

Gros czasopism gromadzonych i udostępnianych jest w wersji elektronicznej. Aktualnie czytelnicy mają dostęp do 13 098 tytułów czasopism umieszczonych na różnych platformach elektronicznych.

Podsumowując, na dzień 31.XII.2012 w inwentarzach Bibliotek Specjalistycznych zarejestrowanych jest ogółem 887 044 woluminów książek, 12 379 jednostek inwentarzowych zbiorów specjalnych oraz 59 279 woluminów czasopism.

V. OPRACOWANIE ZBIORÓW

Wszystkie biblioteki wchodzące w skład systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Śląskiego opracowują nowe nabytki formalnie i rzeczowo w systemie Prolib - M21, jedynie Biblioteka Teologiczna opracowuje swoje zbiory korzystając z systemu MAK.

W roku 2012 w Bibliotece Teologicznej zostały opracowane wszystkie nowe nabytki tj. **4567 woluminów** oraz **zmodyfikowano 635 istniejących rekordów w bazie MAK.**

Bibliotekarze Biblioteki Teologicznej wprowadzili również 260 rekordów do Elektronicznej Bibliografii Nauk Teologicznych oraz 395 rekordów do bazy bibliograficznej dorobku naukowego pracowników UŚ.

Natomiast **do bazy Prolib w roku 2012 wprowadzono 110 391 egzemplarzy** różnego rodzaju dokumentów (BUŚ + UE). Z tej liczby pracownicy wszystkich Bibliotek UŚ wprowadzili **78 763** jednostek inwentarzowych, w tym **Biblioteki Specjalistyczne 35 830** jednostek inwentarzowych.

Na dzień 31.XII.2012 w połączonej bazie komputerowej Prolib bibliotek Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego zarejestrowanych jest 1 386 658 egzemplarzy różnych dokumentów, z czego 1 153 666 jest opracowanych i dostępnych przez OPAC WWW.

Pracownicy Bibliotek Specjalistycznych współpracują również z Narodowym Uniwersalnym Katalogiem Centralnym (NUKAT-em). Do tej bazy bibliotekarze wprowadzają nowe rekordy bibliograficzne, modyfikują już istniejące oraz mogą kopiować do bazy Prolib - M21 rekordy opisów bibliograficznych.

Bibliotekarze Bibliotek Specjalistycznych dokumentują również dorobek naukowy pracowników poszczególnych wydziałów wprowadzając opisy bibliograficzne ich publikacji **do bazy „Bibliografia Dorobku Pracowników Uniwersytetu Śląskiego”. W roku 2012 bibliotekarze sieci wprowadzili do tej bazy 5412 rekordów.**

Pracownicy Bibliotek Specjalistycznych WNS, Prawa, Filologicznej z Sosnowca i Katowic oraz Cieszyna wraz z bibliotekarzami BUŚ wprowadzali nowe publikacje do zasobu **Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Śląskiego**. W roku 2012 **zdigitalizowali 1212 publikacji** co jest równoznaczne ze zeskanowaniem i odpowiednią obróbką **320 582 stron** tekstu.

VI. UDOŚTĘPNIANIE ZBIORÓW

W roku sprawozdawczym 2012 w wypożyczalniach Bibliotek Specjalistycznych funkcjonujących w ramach systemu biblioteczno-informacyjnego UŚ zarejestrowanych było **21 597 aktywnych czytelników w bazie Prolib oraz 3937 czytelników zarejestrowanych w kartotekach tradycyjnych i bazie MAK**. Czytelnikom tym w wypożyczalniach Bibliotek Specjalistycznych wypożyczono **203 885 woluminów** oraz przyjęto **81 951 zwrotów**.

W roku 2012 z czytelni Bibliotek Specjalistycznych skorzystało 138 430 czytelników, którym udostępniono na miejscu 567 325 woluminów. Aktualnie czytelnie dysponują 653 miejscami oraz księgozbiorem liczącym ok. 82 000 wol. oraz ok. 900 tytułów czasopism w wolnym dostępie.

Czytelnicy, korzystający z czytelni Bibliotek Specjalistycznych mają również dostęp do czasopism elektronicznych, dziedzinowych baz danych oraz do zasobów Biblioteki Cyfrowej Uniwersytetu Śląskiego. Gros książek na tej platformie to przede wszystkim podręczniki akademickie. Liczba wyświetleń publikacji z Biblioteki Cyfrowej wyniosła 478 495.

Ze zbiorów zgromadzonych w czytelniach Bibliotek Specjalistycznych mogą korzystać również czytelnicy spoza uczelni. Najwięcej osób spoza Uniwersytetu korzystało z bibliotek: Teologicznej, Wydziału Nauk o Ziemi, Biblioteki Wydziału Prawa i Administracji oraz Ośrodka Dydaktycznego w Rybniku.

VII. KONTROLA KSIĘGOZBIORU

W roku sprawozdawczym 2012 w Bibliotekach Specjalistycznych przeprowadzono kontrolę zbiorów zgodnie z zatwierdzonym przez Rektora 10-letnim „Planem kontroli zbiorów w Bibliotekach Specjalistycznych na lata 2011-2020”.

W Bibliotece Wydziału Nauk Społecznych kontrolą objęto 10 000 woluminów z bloku sygnatur BNS 10001-20000, przeprowadzono skontrum księgozbioru podręcznego czytelnicy BWNS (4 042 wol.) oraz selekcję zbiorów obejmującą 3 534 woluminów z inwentarzy BG, które są depozytem w BWNS.

W Bibliotece Wydziału Filologicznego w Katowicach - zbiory polonistyczne - skontrolowano 12 000 wol. oraz 277 braków względnych. Przeprowadzono również selekcję 2 252 wol. z posiadanego depozytu BG oraz 1197 wol. z inwentarzy własnych. W Bibliotece Wydziału Filologicznego w Sosnowcu kontrolą objęto 25 000 woluminów oraz 40 braków względnych. Przeprowadzono selekcję wycofując ze zbiorów tej biblioteki 6841 pozycji. W Bibliotece Wydziału Informatyki i Nauki o Materiałach skontrolowano braki względne - 25 woluminów. Kontrola księgozbioru została również przeprowadzona w Bibliotece Wydziału Prawa i Administracji. Tam skontrum objęło 10 000 woluminów. W Bibliotece Wydziału Nauk o Ziemi przeprowadzono skontrum księgozbioru liczącego 10 000 woluminów, w Bibliotece Wydziału Pedagogiki i Psychologii - 30 000 woluminów, a w Bibliotece Wydziału Prawa i Administracji - 10 000 woluminów, w Bibliotece Ośrodka Dydaktycznego w Rybniku - 13 392 woluminy.

Selekcję zbiorów z inwentarzy własnych przeprowadzono w Bibliotece Wydziału Pedagogiki i Psychologii - 4 904 woluminy oraz w Bibliotece Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych - 827 woluminów.

Reasumując, w roku 2012 w Bibliotekach Specjalistycznych łącznie skontrolowano księgozbiór obejmujący 104 434 woluminy oraz 364 pozycje będące brakami względnymi. W wyniku przeprowadzonej selekcji wycofano z księgozbiorów 19 987 woluminów.

Decyzję o wycofaniu książek z poszczególnych księgozbiorów podejmuje powołana komisja składająca się z bibliotekarzy oraz pracowników naukowych danego wydziału.

Nadzór nad kontrolą zbiorów w Bibliotekach Specjalistycznych sprawuje Samodzielna Sekcja Kontroli i Selekcji Zbiorów z Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego (główniej).

VIII. DZIAŁALNOŚĆ INFORMACYJNA I DYDAKTYCZNA

Wszystkie Biblioteki Specjalistyczne działające w systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego realizują swoje podstawowe zadania do których zalicza się również działalność informacyjną i dydaktyczną.

Studenci i pracownicy UŚ w bibliotekach sieci mogą liczyć na profesjonalną pomoc bibliotekarzy przy korzystaniu ze specjalistycznych źródeł informacji, dziedzinowych baz danych, czasopism elektronicznych, katalogów, itp. Oprócz różnego rodzaju prowadzonych szkoleń, pracownicy wszystkich Bibliotek Specjalistycznych udzielają informacji bibliograficznych, faktograficznych, aktualizują strony www bibliotek, opracowują ulotki informacyjne, itp., Nowością w roku akademickim 2012/2013 jest wprowadzenie szkolenia z przysposobienia bibliotecznego na platformie e-learningowej dostępnej na stronie - <http://el.us.edu.pl/upgow/>.

W Bibliotece WNS przeszkolono 1671 studentów pierwszego roku studiów dziennych i niestacjonarnych I i II stopnia.

Bibliotekarze z Biblioteki Wydziału Nauk o Ziemi - przeszkolili 335 studentów I roku geofizyki, geografii i geologii studiów dziennych, z Biblioteki Wydziału Informatyki i Nauki o Materiałach - 335, w Bibliotece Teologicznej - 216. Piętnaście grup studentów I roku przeszkolono w Bibliotece Wydziału Prawa i Administracji.

Podobne szkolenia dla studentów przeprowadzono w Ośrodku Dydaktycznym w Rybniku oraz w Bibliotece Międzynarodowej Szkoły Nauk Politycznych. Natomiast w Bibliotece Filologicznej w Katowicach i Sosnowcu do szkolenia studentów wykorzystano e-learning.

W działalność informacyjną Bibliotek Specjalistycznych wpisuje się również organizowanie różnego rodzaju wystaw tematycznych i okolicznościowych. Biblioteki na bieżąco organizują ekspozycje nowych, ciekawych nabytków.

W Bibliotece Teologicznej w roku 201 przygotowano i opracowano 4 wystawy tematyczne.

Natomiast pracownicy Biblioteki Wydziału Nauk o Ziemi przygotowali wystawę pt. „Literatura ‘polarna’ w zbiorach BWNoZ” w ramach odbywającego się Sympozjum Polarnego.

IX. DOSKONALENIE ZAWODOWE

Permanentne podwyższanie i doskonalenie swoich umiejętności zawodowych to wymóg współczesnych czasów. Dlatego też wszyscy pracownicy bibliotek biorą udział w różnego rodzaju szkoleniach, kursach, warsztatach, konferencjach. Swoje kwalifikacje zawodowe podnoszą poprzez samokształcenie, podejmując studia podyplomowe oraz odbywając praktyki specjalistyczne.

Wszyscy pracownicy Bibliotek Specjalistycznych biorą udział w szkoleniach organizowanych przez pracowników BUŚ w ciągle rozwijającym się systemie komputerowym Prolib. Bibliotekarze z WNS zostali przeszkoleni w zakresie gromadzenia i opracowania czasopism w systemie NUKAT i Prolib M21, brali udział w szkoleniu on-line dotyczącym opracowania dokumentów w JHP KABA oraz w „Projekcie SYNAT”, który był szkoleniem on-line i dotyczył tworzenia rekordów KHW dla nazw wydawców oraz ich zastosowania w rekordach bibliograficznych. Pracownicy tej biblioteki brali również udział w międzynarodowej konferencji „Projekt LIBERTy - rola biblioteki akademickiej w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego”.

Podobnie pracownicy Biblioteki WNoZ brali udział w różnych szkoleniach, w tym m.in. w seminarium - „Informacja w świecie cyfrowym. Cyfrowy zasób dla nauki”. W szkoleniach w elektronicznych bazach prawniczych oraz konferencjach brali udział bibliotekarze z Biblioteki Prawa i Administracji. Kierownik tej biblioteki brała udział w X Spotkaniu kierowników bibliotek prawniczych w Toruniu oraz w konferencji nt. „Kultura w bibliotece”. Jeden z pracowników tej biblioteki należy do zespołu redakcyjnego kwartalnika Bibliotheca Nostra. W Bibliotece Filologicznej w Katowicach pracowniczki tej biblioteki opublikowały 2 artykuły w „Nowej Bibliotece” oraz przygotowały podręcznik elektroniczny dla studentów - „Biblioteka Wydziału Filologicznego w Katowicach bez tajemnic”.

Spośród pracowników Biblioteki Teologicznej 3 osoby brały udział w pracach redakcyjnych takich wydawnictw jak: „Bibliotheca Nostra” „Fides. Biuletyn Federacji Bibliotek Kościelnych” oraz „E-Encyklopedia. Prawie wszystko o historii kościoła na Śląsku”. Zespół bibliotekarzy Biblioteki Teologicznej opublikował również 17 artykułów. Bibliotekarki tej biblioteki brały udział w szkoleniach, warsztatach oraz konferencjach. Dwie spośród nich zdały egzamin przed ministerialną komisją egzaminacyjną uzyskując kwalifikacje bibliotekarza dyplomowanego.

X. KOMPUTERYZACJA

Aktualnie Biblioteki Specjalistyczne wyposażone są w 271 komputerów (w całym systemie biblioteczno-informacyjnym Uniwersytetu Śląskiego są zainstalowane 603 komputery). Do dyspozycji bibliotekarzy i czytelników w Bibliotekach Specjalistycznych poza tym jest 45 drukarek, 19 skanerów oraz 13 kserografów.

Obecnie w Bibliotekach Specjalistycznych pracuje 10 wypożyczalni elektronicznych - w tym: dwie w Bibliotece Wydziału Filologicznego w Sosnowcu, 1 - w Bibliotece Wydziału Filologicznego w Katowicach, Szkoły Zarządzania w Chorzowie, Wydziału Prawa i Administracji, w Bibliotece Wydziału Nauk Społecznych, Pedagogiki i Psychologii, w Bibliotece Wydziału Nauk o Ziemi, Ośrodka Dydaktycznego w Rybniku oraz w Bibliotece Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych.

XI. ORGANIZACJA BIBLIOTEK

W roku 2012 Biblioteki Specjalistyczne pracowały wg harmonogramów zatwierdzonych przez Kierowników jednostek przy których działają.

Wszystkie agendy dla czytelników były otwarte od poniedziałku do soboty.

Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych zrezygnowała z pełnienia dyżurów w niedziele.

Wzorem lat ubiegłych w Bibliotece Wydziału Prawa i Administracji w semestrze letnim są kontynuowane sobotnio-niedzielne dyżury dla studentów studiów zaocznych.

Wszystkie Biblioteki Specjalistyczne zapewniają dostęp do swoich dziedzinowych kolekcji oraz służą kompletną i relewantną informacją zarówno studentom oraz pracownikom naukowym.

XII. PLANY NA ROK 2013

1. Dalsza kontynuacja prac związanych z wprowadzaniem starszych zasobów do bazy Prolib we wszystkich Bibliotekach Specjalistycznych
2. Retrokonwersja zbiorów z systemu MAK do systemu Prolib w Bibliotece Teologicznej
3. Prowadzenie prac związanych z gospodarką zasobami bibliotecznymi - skontra, selekcja księgozbiorów, opracowanie i inwentaryzacja komputerowa zasobu czasopism, itp. we wszystkich Bibliotekach Specjalistycznych
4. Aktualizacja stron www bibliotek
5. Zmiany w organizacji Biblioteki Filologicznej w Sosnowcu
6. Decyzją władz dziekańskich planowana jest likwidacja Biblioteki Wydziału Informatyki i Nauki o Materiałach i przekazanie zbiorów tej biblioteki do BUŚ
7. Kontynuacja prac remontowo-budowlanych w Bibliotece Filologicznej w Katowicach, Bibliotece Teologicznej oraz w Bibliotece Wydziału Pedagogiki i Psychologii

Sprawozdanie opracowała: Irena Żórawik